

67156

ni. dublita

III.

Radikalnim
kritikom ljubljanskim
slovensk pevec.

Napisal

opazine
J. T. TURKUŠ.

GRADEC.

Založil pisatelj.

1892.

1844

1844

1844

1844

1844

Radikalnim
kritikom ljubljanskim
slovensk pevec.

Napisal

J. T. TURKUŠ.

Juan Turkuš

GRADEC.

Založil pisatelj.

1892.

030049312

C. k. vseuč. tiskarna „Styria“.

Radikalnim
kritikom ljubljanskim
slovensk pevec.

Pozdravljam starodavna te Emona,
Ljubljana bela, mest slovenskih krona!
Palače krasne — moštva v njih vrline;
Blesteči vrti — divne tam rastline;
Višine veličastnih gor v daljini —
A kaj pomenja smešni grič v sredini?
Častilca bistrournega je čin
Pisarju duhovitemu v spomin.
Kako si mal o vrh! — prepoln zeli ...
Vonjave duh mamljiv iz njih puhti.
Volčin je tam cvetoči brst rudeči;
Nalip strupeni modri cvet duhteči;
To belo cvetje divji je jazmin,
A vmes koprive, kačec i pelin. —

Vonjava ta se naglo razprostira,
Na kmete iz obmestja že prodira.
Oprezni torej bodite, Sloveni!
Da ne prevzame vas ta duh strupeni,
Kakor omamil moža je v Ljubljani,
— V črepinji so zavreli mu možgani —
Da včasih revež zdaj po glavi hodi,
A z nogami po mestnem zraku blodi;
Od obutala blato mu prši ...
Le pozor! da i vas ne doleti! —

Kam vre hrupeč zvedavih to krdelo?
Zdaj cinik vede se izredno smelo;
Zamaknjene me Pitije spominja —
Božanstva duh žvepleni ga prešinja.
Nek grozen jezik silni mož mrcvari,
Po desnem mahne, levega udari,
Po glavi pleše, glasno krohotaje,
Bleji, z nogami divje cepetaje,
Da blato v vse vetrove proč leti ...
Oblike fine baje mož uči. —

A poleg njega je kurulov stol,
Tam sloki paragrafi — monopol

Pomenjajo politike visoke,
Pesniških del presoje na obroke ...
Ta mož nad trideset že šteje let;
Iz megle skočil učen je na svet.
Vesoljnost zdaj z modrostjo svojo pita,
Ker ve, da vsaka stvar mu je očita. —

Če tekmeč kje ob steno stiskan cvili,
Če kdo pogače — hlače v rimo sili,
Zatrobi v svet navdušen on vesel,
Da nikdo lepše ni dozdej zapel.
O, to je nedosežna poezija,
Ker monopolu — torej njemu prija!

A če po svoje pevec zažvrli,
Ki v M.-ov trdi rog zatrobil ni;
Če dvigne nad gorenjske se višave,
I v duhu zre višin slovanskih glave:
Koj smeli mož ga cinično opsuje ...
A sebe i drugove v zvezde kuje. —

Če kdo brez hrupa pesmice izdaja,
Dasi ga slavohlepje ne navdaja —
Ker ljubi narod svoj i vse moči
Le domovini v čast posvetiti želi:

Užalil monopola je moloha;
 Naj lastni pes ga dolgo ne povoha! —
 Zatrete treba pevca glas nadležen!
 Pisača jasni je namen dosežen. —

Puškin i Goethe, Dante i Racine —
 Vas vse oceni M. na svoj način.
 Da, Byron, celo pevcev kralj Shakespeare,
 Bi bila graje mu ugoden vir.
 Iztrgal bi iz del nedosegljivih
 Posamič dvajset stihov; porogljivih
 Opomb breztaktnih nekaj bi dodal;
 Zarad naglasa bi ju prav obral;
 Ker včasih pevska ju prostost prešinja,
 — Dasi Anglež naglasa ne spreminja —
 I ker ne molita oblik malika;
 Saj več je njima misel kot oblika.
 A moža teši sladka klenkarija,
 Cvetoč je duši všeč galimatija. —

Kobilic, žabic plohe M. zahteva,
 Da glasnik vsak pod pezo teh mu zeva;
 Večina naj kobilic breme nosi,
 Manjšina pa pod žabami se trosi;

Navpik na glavah prve naj stojijo,
 A druge na trebuih naj ležijo. —
 I ko na večer žabe zaregljajo,
 Kobilice sè stegni zarožljajo,
 I glasniki vsi glasno zajechijo,
 Soglasniki soglasno bas drčijo: —
 Ta — bojni spev je rajska harmonija,
 Prevzvišena, nebeška poezija. —

A če dvanajst priprostih vrst nahaja,
 Ki pevec je kot skušnje čut navaja,
 Da teženje i značaj z njimi slika;
 Ga strupnim zobom vrli mož opika.
 I ker je kriva premodrost duševna,
 Da mu je pristna slika neumevna;
 Ošabno pevca zove: „petošolec“,
 Ki komaj zrel je za čevljarski stolec. —

Malenkostni diktator velikan!
 Gorenjskega Parnasa modrijan!
 O kritik gorostasni, temeljiti!
 Nevsmiljeni rušilec koreniti!
 Ti, frazic nedostojnih praučitelj!
 Resnic neovrgljivih izumitelj!

Prestrogi akademik! brez veljave
Množina točk izdane je postave!
Nazore tuje, podle, zastarele
Pogrevaš ti! Ob moč so tvoje strele! —

Prilega vsemu tvoje se kopito?
Naj vse po enem je kalupu vlito?
Dozdaj je pevce stvarjal večni Bog,
Odslej patente trobi M.-ov rog. —

Bo slava vzglednih pesnikov trpela,
Če kdo izda mladostna svoja dela,
Posnema Krista vzvišeni izgled,
Ki je učil na svatbi skromen red?
Ne otemni več svetlih zvezd trojica —
Kaj treba iz puščave tega klica?
Ker poleg krasnih zvezd nam ni prostora,
Naj tlači lene nas pogubna mora? —

O, kam zabredlo je pristrastje vaše!
Razdor umeten tare vrste naše.
Nikjer ni sloge, bratstva i ljubezni,
Povsod pojavi rakove bolezni,
Ki v domu ude naroda razjeda,
Ko zvonaj nanj preži sovragov čreda. —

Do Scile ste, mogotci, privesljali
I tik do brezna ladjo pripeljali . . .
O stojte! — ne naprej! — nazaj! nazaj!
Že skrajni čas je . . . Bog nam milost daj!
Sam narod med rojaki naj razsodi,
Kdo mu prijatelj je; za njim naj hodi.
Ko ta ga vestno s pravdami zalaga,
Naj drug besedo božjo mu razlaga.
A da je složen, vsi ga poučujmo!
Duševno, gmotno stanje muboljšujmo!
Kaj mari je Slovenom klerikalstvo?
Kak hasek nam donáša liberalstvo?
Vsi narod bodimo jedin, drugovi!
Vsi zvesti ene matere sinovi!
Zakaj bi li neznatno nas število
Vsem zdražbam silnih narodov sledilo?
Ne cepimo potrebnih nam moči,
Da nas sovrage preteči ne zdrobi! —
Zasluzne moze narodne spoštujmo!
Po barvi sukenj del ne ocenjujmo!
Ti so za narod že se žrtvovali,
Ko drugi so v naročji megel spali . . .
Ljubezni treba nam i složnosti,
Značaja, vzvišene pobožnosti!

Sovražnik ne uniči nas nikdar,
Če nam je v čislih svete sloge dar. —

Ljubljana bela, mesto staroslavno!
Slovenstvu steber, zavetišče glavno —
Glej! v tebe rod obrača ves oči ...
— V razkosanoj Sloveniji trpi! —
Rojakom bodi sladko ti ognjišče,
Modricam čisto, vzvišeno svetišče!
Ukroti strast, sovraštvo i razpor!
O, bodi dika nam, ponos, uzor! —

Pevčeva osveta.

⊙ Bog! zakaj se jasni dan temní?
Vihar mladike lomi, prah drví!
Poldne v zvoniku ura ni odbila,
A vseh zdvijanih elementov sila
Razsaja, kakor često v groznej noči,
Nad pevcem, ki zapuščen, brez pomoči,
Gospodu nad oblaki toži milo,
Da bije ga — kopito, zbada šilo. —
Na nebu črni se podé oblaki,
V njih glave skrivajo gorâ orjaki.
Pogubne strele švigajo,
Domovja srečna vžigajo;
Zvono v jeziki migajo,
Pomilovanje hlinijo;
Da, narodi se dvigajo,
Srbeče prste slinijo;
Negodni vrabci čivkajo,
Oholi pavi pivkajo,
Lisice, psi se shajajo
I tulijo i lajajo;

Po dnevu sove vriskajo,
Ohripli čuki piskajo,
Opolzle kače sikajo,
Komarjii strastno pikajo. —

V pomoč, Apolon! to je sodnji dan!
Gotovo pevec v kozji rog bo vgnan.
Če zdaj mu pevska žila ne premine,
Vpošteval modrijanov bo doktrine. —

Strašanska, divja burja tu se dvigne;
Za bliskom naglo blisk žareči švigne,
I grom grmi, ječi narava vsa,
Da maja se i stresa strop neba. —
Usmili se Gospod nebes i zemlje! . . .
Potihne grom, vihar i blisk pojemlje.
Na nebu se oblaček bel zasveti . . .
I nehoté se pevec tja ozira.
Ko hoče tužnim srcem, poln nemira,
V oblačič solzne spet oči upreti,
Blesteč, prekrasen prizor tamkaj gleda . . .
Boječe dvomi, če se prav zaveda —
I kakor da v odprta zre nebesa,
Ga strah gorjá i sreče slast pretresa.
V nebeškem svitu neminljive zore

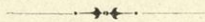
Zagleda angelov neštete kore,
Svetnikov milijarde i svetnic . . .
V ozadji krog izvoljenih devic
I Boga večnega obličje jasno . . .
Nad tem zazre podobo rajskokrasno,
Ki v desnoj roki venec lep drži,
Iz leve pa jej svilnat trak frli;
Smehlja se sladko njen obrazek mili . . .
Ohrabri pevec se; na beloј svili
Rudečih, modrih črk pomen spozna;
Očaran čita, radost v dnu srca:
„Na zemlji pikra pevcu je osoda.
Ne zboj se zlobnosti i nje izroda!
Ko davno vrh i vrhič bo pohojen,
Boš ti spoznan, razumljen i prerojen!
Le trpi! dvigaj se v nadzemljske višine!
Pri meni dom je tvoj! — Nikdar tvoj glas ne
mine!“ —

Izginola nebeška je prikazen;

Krog pevca plazi zemeljska golazen. —

Sedaj, junaki, hrabro dalje godite!

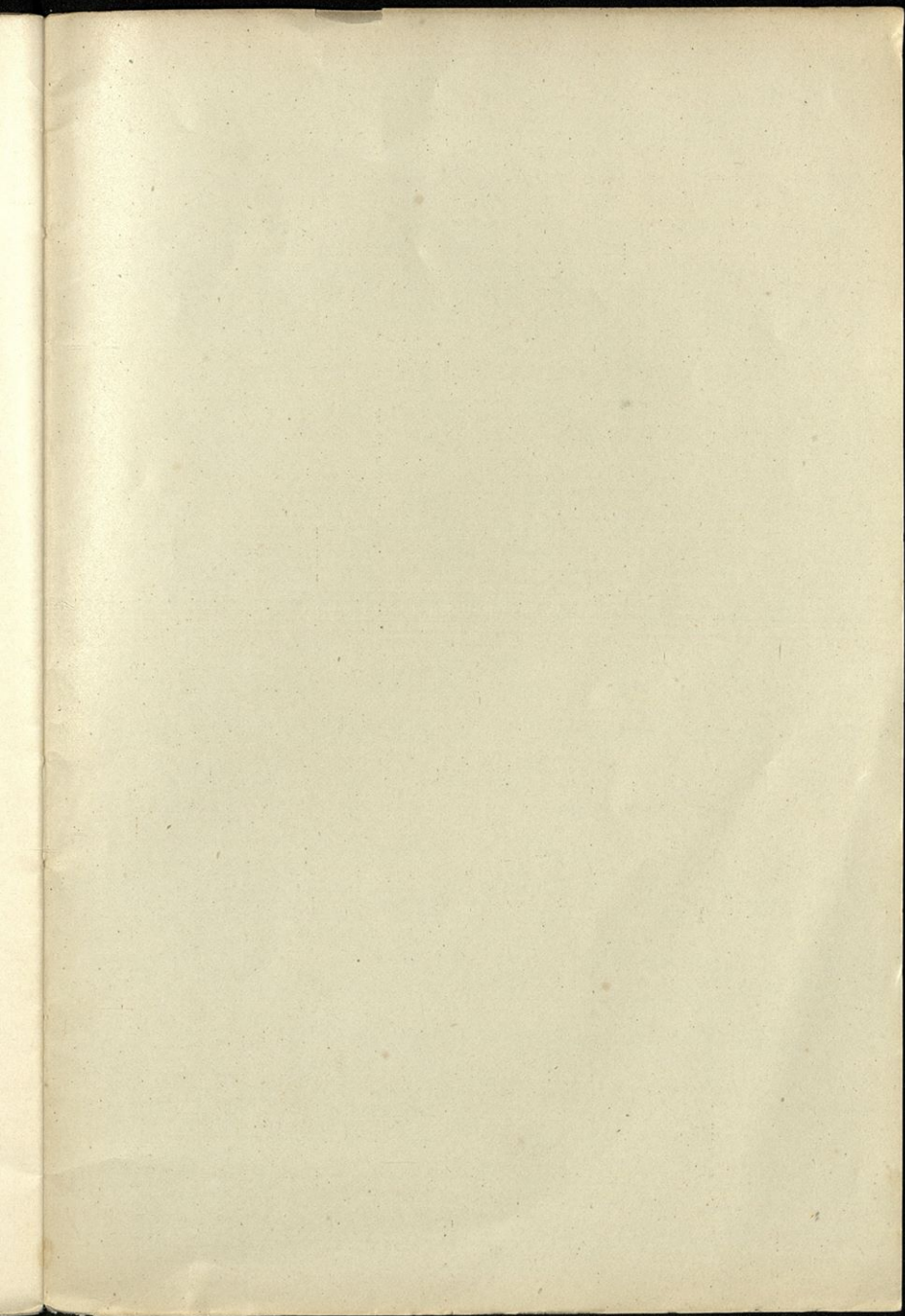
Kje slajši osat lepše rase, sodite! —

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000518002

C. k. všeobecná tiskárna „Styria“.
